

GUÍA DOCENTE

Programación xeral da materia

Bienio

2024/2026

Materia		
Fisioloxía dos animais acuícolas cultivables		
Módulo		
Básico		
Curso	Cuadrimestre	Profesor coordinador da materia
1º	1º	José Luis Soengas Fernández
Titulación		Curso académico
Máster Oficial en ACUICULTURA		2024-2025
Centros Universitarios Adscritos		
Facultade de Bioloxía, Universidade de Santiago de Compostela. Facultade de Bioloxía, Universidade de Vigo. Facultade de Ciencias, Universidade de A Coruña.		
Outros Centros		
Centro de Investigación Mariñas (CIMA) - Corón, Consellería do Mar. Centro de Investigación Mariñas (CIMA) - Ribadeo, Consellería do Mar. Instituto Galego de Formación en Acuicultura (IGAFA), Consellería do Mar. Instituto de Acuicultura, Universidade de Santiago de Compostela. Instituto de Investigación Mariñas, CSIC – Vigo. Instituto Español de Oceanografía (IEO) – Vigo.		

DATOS DESCRIPTIVOS

Código da titulación	Titulación	
UDC: 489V01 / USC: P1073/ UVigo: V02M102V03	Máster Oficial ACUICULTURA	
Plano de estudos:	Data Aprobación Aneca:	2011
	Curso de implantación:	2011/2012
	Data da Acreditación	2015
	Modificación ACSUG	2018

Materia

Código materia	Nome
UDC: 4489104	Fisioloxía dos animais acuícolas cultivables
USC: P1073104	Idiomas nos que se imparte
UVI: V02-M102103	Español
Carácter	
Créditos Materia (6 ECTS)	
Obligatoria	Teóricos: 0,72 Prácticos: 0,40 Pizarra: 0,56 Titorías: 0,24

Centros nos que se imparte

Código	Nome		
103	Facultade de Ciencias, Universidade da Coruña		
Campus	Rúa	Nº	Código postal
A Zapateira	Rúa da Fraga	10	15008
Teléfono	Fax	E-mail	
981 167 000	981 167 065	ciendeca@udc.es	
Código		Nome	
200	Facultade de Bioloxía, Universidade de Santiago de Compostela		
Campus	Rúa	Nº	Código postal
Campus Sur	Lope Gómez de Marzúa	s/n	15782
Teléfono	Fax	E-mail	
981 563 100 ext 13208		zbiodeca@usc.es	
Código		Nome	
302	Facultade de Bioloxía, Universidade de Vigo		
Campus	Rúa	Nº	Código postal
As Lagoas, Marcosende	Rúa das Abilleiras	s/n	36310
Teléfono	Fax	E-mail	
986 811 976	986 812 556	decanatobiologia@uvigo.es	
Outros Centros: ver Web do Mestrado			

Descriptores da materia

Ecofisioloxía: Mecanismos de adaptación dos animais ás condicións de cultivo. **Benestar animal:** Efecto do cultivo nas funcións vitais. Criterios de avaliación e prevención. **Metabolismo e crecemento:** Crecemento e metabolismo somático e reprodutivo. Metabolismo e respiración. Balance enerxético. Crecemento potencial e retención neta. Influencias abióticas e bióticas. Eficiencia na conversión de alimento. **Reproducción:** Gametoxénese. Control nervioso e endocrino da maduración e a reproducción. Control ambiental. Manipulación da reproducción e fertilización

Profesorado e titorías

Profesor/a 1

Nome	Teléfono	Extensión	Email
José Luis Soengas Fernández	986812564		jsoengas@uvigo.es

Dirección: Laboratorio de Fisioloxía Animal, Facultade de Bioloxía, Universidade de Vigo

Titorías Personalizadas: 1º Cuatrimestre		Titorías Personalizadas: 2º Cuatrimestre	
Días da semán	Hora	Días da semán	Hora
Luns, martes, mércores	9-10 e 13-14h		

Profesor/a 2

Nome	Teléfono	Extensión	Email
Marcos Antonio López Patiño	986812564		mlopezpat@uvigo.es

Dirección: Laboratorio de Fisioloxía Animal, Facultade de Bioloxía, Universidade de Vigo

Titorías Personalizadas: 1º Cuatrimestre		Titorías Personalizadas: 2º Cuatrimestre	
Días da semán	Hora	Días da semán	Hora
Martes e venres Mércores	13-14 10-14		

Profesor/a 3

Nome	Teléfono	Extensión	Email
Jesús Manuel Míguez Miramontes	986812386		jmmiguez@uvigo.es

Dirección: Laboratorio de Fisioloxía Animal, Facultade de Bioloxía, Universidade de Vigo

Titorías Personalizadas: 1º Cuatrimestre		Titorías Personalizadas: 2º Cuatrimestre	
Días da semán	Hora	Días da semán	Hora

Luns, martes, mércores	12-14h		
------------------------	--------	--	--

Profesor/a 4			
Nome	Teléfono	Extensión	Email
Marta Conde Sieira	986812564		mconde@uvigo.es
Dirección: Laboratorio de Fisiología Animal, Facultade de Biología, Universidade de Vigo			
Tutorías Personalizadas: 1º Cuatrimestre		Tutorías Personalizadas: 2º Cuatrimestre	
Días da semán	Hora	Días da semán	Hora
Luns, martes, mércores	12-14h		
Profesor/a 5			
Nome	Teléfono	Extensión	Email
Ayelén Melisa Blanco Imperiali	986812564		amblanco@uvigo.es
Dirección: Laboratorio de Fisiología Animal, Facultade de Biología, Universidade de Vigo			
Tutorías Personalizadas: 1º Cuatrimestre		Tutorías Personalizadas: 2º Cuatrimestre	
Días da semán	Hora	Días da semán	Hora
Luns, martes, mércores	12-14h		

PROGRAMA XERAL DA MATERIA**Prerrequisitos**

Aconsellable que o alumno teña coñecementos de Histoloxía, Citoloxía, Bioquímica, Fisioloxía animal e zooloxía.

Obxectivos

Coñecemento dos principios básicos de metabolismo, crecemento e reproducción nos principais grupos de animais susceptibles de uso en acuicultura (peixes, moluscos e crustáceos).
 Aprendizaxe dos mecanismos fisiolóxicos que os distintos animais poñen en marcha na súa adaptación ambiental, de forma xeral e específicamente, frente a cambios en parámetros físicoquímicos do medio.
 Monitorización e análise de parámetros fisiolóxicos indicativos do grao de benestar de especies en cultivo.
 Coñecemento do efecto que producen as condicións de cultivo e estabulación, sobre parámetros indicativos do benestar animal e a súa repercusión na explotación.
 Coñecemento das propiedades rítmicas dos parámetros fisiolóxicos implicados en procesos vitais (inxesta, reproducción, actividade motora, etc.)

Competencias**Competencias xeráis:**

- CG02- Apreciar a importancia do debate e trabalho en equipo, a comunicación interpersoal e a responsabilidade.
- CG04- Utilizar as terminoloxías científicas axeitadas.
- CG06- Atopar e consultar fontes de información e bases de datos; analizar e sintetizar documentos.
- CG08- Potenciar o manexo de idiomas estranxeiros.

Competencias específicas

- CE04- Controlar todos os factores fisiolóxicos, metabólicos, inmunológicos, ambientais, de alimentación, etc que afectan ao benestar das especies en cultivo, e implementar os procesos de reproducción, mantemento, producción e patoloxía de especies clave e especies potenciais en acuicultura.
- CE12- Coñecer as técnicas utilizadas para evaluar o estado do sistema inmunitario así como a metodoloxía utilizada para determinar os efectos da dieta, estrés, inmunoestimulantes e inmunización sobre o sistema inmunitario.

Competencias básicas

- CB04- que os estudantes sepan comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan) a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sin ambigüedades;

Competencias transversais:

- CT3 - Capacidade de trabalho en equipo: cooperación, debate, negociacion.
- CT5 - Habilidade na presentación de coñecementos e resultados: comunicación oral e escrita; capacidade analítica, crítica e de síntese; uso de recursos informáticos.

Contidos (temario teórico e práctico)	
Título	Duración aproximada (en horas)
Temario teoría	
Ecofisioloxía: Profesor José Luis Soengas <ul style="list-style-type: none"> - Natureza, niveis e mecanismos de adaptación fisiolóxica a cambios nos parámetros ambientais - Efecto da temperatura sobre os animais de interese en acuicultura: mecanismos e adaptacións - Efecto da salinidade sobre os animais de interese en acuicultura: mecanismos e adaptacións 	4
Crecimiento e enerxética: Profesora Marta Conde <ul style="list-style-type: none"> - Características e control do crecimiento en moluscos, crustáceos e peixes - Métodos de estudio e análise cuantitativo do crecimiento. Balance enerxético - Respiración e metabolismo. Factores que afectan ó gasto enerxético - Crecemento potencial e retención neta. Influencias abióticas e bióticas 	6
Reproducción: Profesor Marcos Antonio López <ul style="list-style-type: none"> - Gametoxénese e liñas xerminais - Determinación do sexo e cambio de sexo - Ciclos reproductivos e acondicionamento - Formación de triploides - Control nervioso e endocrino da maduración e a reproducción - Control da reproducción por parámetros ambientais 	10
Benestar animal: Profesor Jesús Míguez <ul style="list-style-type: none"> - Benestar animal: Concepto e implicacións en acuicultura - O estrés e o seu efecto sobre as especies acuícolas en cultivo - Avaliación do benestar animal - Ritmicidade biolóxica: influencia sobre o bienestar animal e o cultivo de especies acuícolas 	8
Temario Prácticas	
Profesores Marta Conde y Ayelén Blanco (Fisioloxía animal, Facultade de Bioloxía, UVI) <ul style="list-style-type: none"> - Monitorización de parámetros biolóxicos indicativos do benestar animal e adaptación ambiental en peixes: toma de mostras e avaliación. 	10

Metodoloxía

Clases teóricas. O profesor, después de plantexar o sistema de traballo e definir conceptos claves, desenvolverá, ca participación dos alumnos, cada un dos temas na orde establecida no programa

Seminarios. Ó inicio de curso se expoñerá ós alumnos un conxunto de posibles traballos a realizar por parellas nun tema concreto de investigación relacionado con un dos 4 bloques da materia. Os alumnos se distribuirán de xeito que non existan repeticóns e haxa traballos en cada un dos catro bloques da materia. Deberán expoñer un resumo dese tema que será debatido na sesión correspondente:

- Ecofisioloxía (José Luis Soengas)
- Crecemento e enerxética (Marta Conde)
- Reproducción (Marcos López)
- Benestar animal (Jesús Míguez)

Clases prácticas. Os alumnos realizarán prácticas no laboratorio en grupos e elaborarán unha memoria das mesmas. Impartiranse na Uvigo (2 días)

Tutorías personalizadas para o apoio directo aos alumnos.

Distribución ECTS

- Nº créditos ECTS x 25 = horas curso.

Actividade académica	Tipo de actividades	A	F (1)	B	C	D
		Horas presenciais	Factor estimado de horas non presenciais	Horas non presenciais	Horas totais (A + B)	Créditos ECTS (C ÷ 25)
Clases expositivas	Clases maxistrais	16	3	48	64	2,56
	Prácticas de laboratorio	10	0,5	5	15	0,60
Clases interactivas	Clases de pizarra	10	1,7	17	27	1,08
	Seminarios	4	3	12	16	0,64
Tutorías	Tutorías	6	1	6	12	0,48
Estudo e preparación de exames	Preparación das clases expositivas			9	9	0,36
	Preparación das clases interactivas			4	4	0,16
Realización de exames	Exame das clases expositivas	1			1	0,04
	Exame das clases interactivas	1			1	0,04
Revisión de exames				1	1	0,04
Total		48		102	150	6

Recursos

Bibliografía básica:

- Bibliografía básica:*
- Adams, S.M. *Biological indicators of aquatic stress*. Ed. American Fisheries Society, 2002.
- Atkinson D.E. *Cellular Energy Metabolism and its Regulation*. 1977. Academic Press, Inc.
- Baldiserotto, B. Et al. *Fish osmoregulation*. Ed. Science publishers, 2007.
- Balm, P. *Stress physiology in animals*. Ed. Blackwell, 1999.
- Bennet, P.B. y Marquis, R.E. *Basic and applied high pressure biology*. Ed. University of Rochester Press, 1994.
- Dantzler, W.H. *Comparative physiology*. Ed. Oxford University Press, 1997
- De los Monteros, E y Labarta, U. *Reproducción en acuicultura* 1987.
- Eckert R. "Fisiología animal. Mecanismos y adaptaciones". 1999. Interamer./McGraw Hill.
- Evans, D.H. *The physiology of fishes*. 3ª Edición. CRC Press, 2014
- Fernandes, M.N. et al. *Fish respiration and environment*. Ed. Science publishers, 2007.
- Hazon, N. and Flik, G. *Osmoregulation and drinking in vertebrates*. Ed. Bios, 2002.
- Herring, P.J., Campbell, A.K., Whitfield, M. y Maddock, L. *Light and life in the sea*. Ed. Cambridge University Press, 1990.
- Hockachka, P.W. and Mommsen T.P. "Metabolic Biochemistry". 1995. Elsevier
- Jobling, M. *Fish bioenergetics* Chapman y Hall, 1994
- Johnston, I.A. y Bennett, A.F. *Animals and temperature*. Ed. Cambridge Univ. Press, 1996.
- Joy, KP, Krishna A and Haldar C. *Comparative Endocrinology and Reproduction* Narosa Publishing House, 1999
- Laufer, H. and Downer, GH. *Invertebrate endocrinology*. Vol I y II. Alan R. Liss (New York), 1983 y 1988
- Laverack, M.S. *Physiological adaptations of marine animals*. Ed. Cambridge Univ Press, 1984.
- Lucas, A. *Bioenergetics of aquatic animals*. CRC Press, 1996
- Maina, J.N. *The gas exchangers*. Ed. Springer, 1998.
- Norris, D. *Vertebrate Endocrinology* Ed. Academic Press, 2007
- Ostrander, G.K. *The Laboratory Fish* Ed. Academic Press, 2000
- Mathews-Van Holde. "Bioquímica". 2002. McGraw Hill.
- Palmer, J.D. *The biological rhythms and clocks of intertidal animals*. Ed. Oxford University Press, 1995.
- Perry, S.F. and Tufts, B. *Fish respiration*. Ed. Academic Press, 1998.
- Portner, H.O. *Cold ocean physiology*. Ed. Cambridge University Press, 1998.
- Randall, D.J. *Deep sea fishes*. Ed. Academic Press, 1997.
- Salway J. "Metabolism at a glance". 2004. Blackwell Publishing Limited.
- Schmidt-Nielsen, K. *Animal physiology. Adaptation and Environment* (5a ed). Ed. Cambridge University Press, 1997.
- Shumway, SE. *Scallops: Biology, Ecology and Aquaculture*. Elsevier, 2006
- Trouchet, J.R. *Comparative aspects of extracellular acid-base balance*. Ed. Springer Verlag, 1987.
- Vogel, S. *Life in moving fluids*. Ed. Princeton University Press, 1994.
- Wilbur, K.M. *The Mollusca Vol 4 , pp 407-515*. Academic Press, 1983
- Willmer, P., Stone, G., Johnston, I. *Environmental physiology of animals, second edition*. Blackwell science, 2005.
- Wood, C.M. y Shuttleworth, T.J. *Cellular and molecular approaches to fish ionic regulation*. Ed. Associated Press, 1995.

Bibliografía complementaria:

As oportunas e necesarias en cada momento ademáis de

Revisión de artigos en revistas especializadas:

- Aquaculture
- Journal of Experimental Marine Biology and Ecology
- Marine Biology
- Aquaculture Research
- Comparative Biochemistry and Physiology
- American Journal of Physiology
- Journal of experimental biology
- Journal of experimental zoology
- Journal of Comparative physiology, etc

Recursos web:

Consulta de páxinas web de publicacións periódicas no ámbito da fisioloxía de animais acuáticos, en particular peixes (American J. Physiol., Comp. Biochem. Physiol., J. Fish Biol., Gen. Comp. Endocrinol., etc...)
Consulta de páxinas web de organismos, asociacións científicas e asociacións profesionais no ámbito da acuicultura (OESA, EAS, etc)

Outros materiais de apoio:

Os alumnos matriculados disporán do acceso á web do máster onde atoparán as ferramentas necesarias para un mellor desenvolvemento da materia

Avaliación

Consideracións xerais:

Os exercicios usados na avaliação se deseñarán para valorar o grao de consecución das competencias remarcadas en azul no apartado correspondente. O resto das competencias foron impostas no seu momento poa axencia de cualificación, e están sendo obxecto de análise da súa adecuación á materia e á titulación, con vistas á próxima avaliação ou modificación da titulación.

Aspectos e criterios de avaliação:

Sistema de avaliação:

- Exame** escrito sobre os contidos teóricos da materia: **60% da nota**. Se esixe unha puntuación mínima de 3 no exame para superar a materia
- Seminario**: preparación e exposición dun tema relacionado ca materia: **30% da nota**. Se puntuará seguindo a seguinte rúbrica de avaliação:
  - MEMORIA ESCRITA: 60%, desglosada en:
    - Presentación e organización da memoria (apartados, taboas/esquemas,...):10%
    - Organización do tema (estructura, organiz, contidos), enfoque e profundización en aspectos fisiológicos: 35%
    - Redacción: 10%
    - Adecuación da bibliografía: 5%
  - PRESENTACIÓN-EXPOSICION: 40%, desglosada en:
    - Adecuación ao tempo de exposición e calidad da presentación gráfica: 10%
    - Organización do tema na presentación: 10%
    - Expresión, capacidade de transmisión e dominio da linguaxe técnica: 10%
    - Respostas ás preguntas: 10%
- Prácticas** da materia: **10% de la nota** (50% asistencia e participación, 50% memoria escrita das mesmas)

O **aprobado se fixa en 5 puntos**. Prácticas e seminarios se realizarán e avaliarán na convocatoria ordinaria, sin que se poidan recuperar na convocatoria de Xullo. Na convocatoria de Xullo somentes se poderá facer o exame

Orientacións ó estudio:

- Asistir ás clases
- Consultar a bibliografía recomendada
- Asistir a titorías
- Participar nas clases
- Estudar de xeito regular

Resultados da aprendizaxe:

Coñecemento dos principios básicos de metabolismo, crecimiento e reproducción nos principais grupos de animais susceptibles de uso en acuicultura (peixes, moluscos e crustáceos).

Aprendizaxe dos mecanismos fisiológicos que os distintos animais poñen en marcha na súa adaptación ambiental, de forma xeral e especificamente, frente a cambios en parámetros físico-químicos do medio.

Monitorización e análise de parámetros fisiológicos indicativos do grao de benestar de especies en cultivo.

Coñecemento do efecto que producen as condicións de cultivo e estabulación, sobre parámetros indicativos do benestar animal e a súa repercusión na explotación.

Coñecemento das propiedades rítmicas dos parámetros fisiológicos implicados en procesos vitais (inxesta, reproducción, actividade motora, etc.)

